

Samen leven, samen zorgen, samenwerken

Hoofdstuk 1 Samenvatting

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) verplicht gemeenten om een Wmo-beleidsplan vast te stellen en aan te laten sluiten bij lokale behoeften. De Walcherse gemeenten willen, daar waar het kan, zo veel als mogelijk samenwerken. De termijnen van de eerste beleidsplannen zijn inmiddels verstreken. In deze kadernota is neergelegd wat de Walcherse ambitie is voor de periode 2013–2016. De gemeenten leggen daarnaast specifieke accenten voor hun eigen inwoners.

De komende jaren komen er grote veranderingen in het sociale domein. De gemeenten bereiden zich voor op die overgang. Ook zijn er grote veranderingen te verwachten in onze bevolkingssamenstelling: steeds meer zelfstandig wonende ouderen, meer alleenstaanden en minder jongeren. Alle ontwikkelingen betekenen dat we steeds vaker een beroep zullen doen op de eigen kracht van de inwoners of die van hun omgeving. Er wordt vooral gekeken naar wat ze nog wel kunnen en minder naar wat ze niet kunnen. De gemeenten willen daarbij uiteraard wel oog hebben voor de kwetsbaren in de samenleving. Het nieuwe klantproces is daar op ingericht.

De Walcherse gemeenten zijn van mening dat iedereen de verantwoordelijkheid heeft om mee te (blijven) doen in de samenleving. Voor degenen die (tijdelijk) niet meer mee kunnen doen is er ondersteuning. Ondersteuning wordt bij voorkeur via het eigen netwerk geregeld. Algemene voorzieningen worden bij voorkeur dicht bij huis georganiseerd. En de gemeenten zetten preventie voorop.

De gezamenlijke Walcherse ambities voor de komende jaren zijn:

- Inzetten op beter signaleren en opvolgen.
- Ondersteuning van mantelzorgers.
- Vrijwilligers als de ogen en oren van de professionals.
- Reorganiseren van de maatschappelijke opvang.
- Saamhorigheid organiseren.
- Inzetten op het versterken van het algemene aanbod in de regio, zoals de algemene voorziening.

Daarnaast leggen de gemeenten ieder afzonderlijk nog de volgende accenten:

- Middelburg: wijkgerichte zorg.
- Veere: vindplaatsen beter benutten, participatie van jongeren en regie in samenwerking.
- Vlissingen: bijzondere aandacht risicojongeren en sociale veiligheid/leefbaarheid.

Na de decentralisaties zal naar verwachting zo'n 50 tot 70% van de gemeentebegroting worden besteed aan het sociale domein.

1.1 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een korte inleiding gegeven op de Wmo en het doel van deze nota. In hoofdstuk 3 worden kort de ontwikkelingen geschetst binnen het sociale domein; niet alleen die van de afgelopen jaren, maar vooral ook die van de (nabije) toekomst.

In hoofdstuk 4 worden de gezamenlijke Walcherse ambities toegelicht. Daarna leggen de afzonderlijke gemeenten nog accenten voor hun eigen bewoners in hoofdstuk 5. Deze zijn aanvullend op de neergelegde ambities in hoofdstuk 4.

In hoofdstuk 6 worden de financiële consequenties geschetst. Waarna in hoofdstuk 7 de conclusies worden aangegeven. In het afsluitende hoofdstuk 8 wordt de verdere procedure geschetst van deze nota.

Deze nota heeft geen uitvoeringsagenda. De vertaalslag van deze nota vindt plaats in Porthos, de komende decentralisaties en de uitvoering van het nieuwe klantproces.

Hoofdstuk 2 Inleiding

2.1 Aanleiding

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) verplicht gemeenten om een Wmo-beleidsplan vast te stellen en aan te laten sluiten bij lokale behoeften. De Walcherse gemeenten willen, daar waar het kan, zo veel als mogelijk samenwerken. Van oudsher heeft Walcheren een "sociaal hart". De afgelopen jaren is geconcludeerd dat dit zo moet blijven. In toenemende mate wordt hierbij de samenwerking gezocht. Illustratief hiervoor is de samenwerking op het gebied van de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) en de Wmo.

De termijnen van de eerste beleidsplannen zijn inmiddels verstreken. In deze nota is neergelegd wat de Walcherse ambitie is en de gemeenten leggen daarnaast specifieke accenten voor hun eigen inwoners.

2.2 Doel van deze nota

Het doel van deze nota is de kaders voor het beleid vast te stellen voor de periode 2013-2016. Hierbij wordt rekening gehouden met de geformuleerde Walcherse ambities uit de "Startnotitie Sociaal Perspectief Walcheren 2020". De Wmo-nota heeft geen uitvoeringsagenda. De vertaalslag van deze nota vindt plaats in Porthos, de komende decentralisaties en de uitvoering van het nieuwe klantproces.

2.3 De Wet Maatschappelijke Ondersteuning

De Wmo is er voor alle inwoners van een gemeente. Het centrale thema van de wet is de zelfredzaamheid van mensen te bevorderen en waar dat niet goed lukt ondersteuning te bieden, waarbij de nadruk wordt gelegd op de eigen verantwoordelijkheid.

Het doel van de Wmo is het stimuleren van de participatie en zelfredzaamheid van alle burgers. Sommige burgers hebben daar gerichte ondersteuning bij nodig, omdat zij door een beperking of andere problemen op achterstand staan en daardoor niet mee kunnen doen aan de samenleving. Andersom zijn burgers bereid om medemensen bij te staan en zoeken zij naar mogelijkheden om dat op een goede manier te doen. Aan de hand van de volgende 9 prestatievelden geeft de wet aan bij welke beperkingen en problemen mensen ondersteuning mogen verwachten.

De prestatievelden:

1. Het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten.
2. Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden.
3. Het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning.
4. Het ondersteunen van mantelzorgers, daaronder wordt begrepen steun bij het vinden van adequate oplossingen indien zij hun taken tijdelijk niet kunnen waarmaken, alsmede het ondersteunen van vrijwilligers.
5. Het bevorderen van deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem.
6. Het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem ten behoeve van het behouden en bevorderen van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijk verkeer.

7. Het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang, en het voeren van beleid ter bestrijding van geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd.
8. Het bevorderen van openbare geestelijke gezondheid, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen.
9. Het bevorderen van verslavingsbeleid.

In de afgelopen jaren is gebleken dat de prestatievelden van de Wmo in de praktijk geen gescheiden werelden zijn. In deze nota is er dan ook voor gekozen om de ambities niet per prestatieveld te ordenen. Dit is een logische keus, omdat er zo veel mogelijk wordt gezocht naar integraal werken en verbindingen leggen.

De gemeenten hebben (elk) een Wmo-raad. Dit is het adviserende orgaan in het kader van de Wmo. Daarnaast functioneren ze als een luisterend oor in de samenleving. Ze hebben, evenals de seniorenraad Middelburg, geadviseerd over deze nota (zie bijlage 3).

Hoofdstuk 3 Ontwikkelingen

3.1 Inleiding

Binnen het sociale domein waren er in de afgelopen jaren veel ontwikkelingen, maar ook de komende tijd komt er veel op de gemeenten af. Te denken valt aan de gevolgen van de Wmo (Kanteling en Welzijn Nieuwe Stijl), de toekomstige decentralisaties, maar ook autonome ontwikkelingen, zoals bevolkingsgroei of bevolkingskrimp. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste ontwikkelingen beschreven.

3.2 Kanteling

Met de komst van de Wmo werd voor het eerst de term *compensatie* gehanteerd. Een nieuw begrip waarvan niemand wist wat het precies betekende. Langzamerhand wordt het begrip en de toepasbaarheid steeds duidelijker. Dit heeft alles te maken met het project “De Kanteling” van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

Op het gebied van zorg en welzijn zijn naast Eigen Kracht nog andere ontwikkelingen gaande. Er is aandacht voor de betrokkenheid van burgers in de ‘Civil Society’. De term empowerment komt steeds meer voor, met de nadruk op participatief vermogen van de burgers. De WMO juicht informele zorg toe. Binnen de GGZ wordt de aandacht verschoven naar de cliëntgerichte aanpak. Daar waar de GGZ ophoudt, gaat de OGGz verder in de vorm van bemoeizorg. Mensen zonder hulpvraag worden hier geholpen. Welzijn Nieuwe Stijl werkt vanuit de krachten van de cliënten, wat ook terug te zien is bij rehabilitatie. Er wordt gekeken naar de mogelijkheden van de cliënten om hen zo goed mogelijk in de samenleving te laten functioneren.

Het gaat om een omslag in het denken van aanbodgericht naar vraag- en resultaatgericht. De nadruk is op de zelfredzaamheid van de burger komen te liggen en de vraag wat een burger nu echt nodig heeft om te kunnen (blijven) meedoen in de maatschappij. Er wordt samen met de burger (in het zogenaamde keukentafelgesprek) verkend wat de burger nodig heeft. Daarbij wordt eerst gekeken naar de eigen mogelijkheden en de hulp en ondersteuning die naasten kunnen bieden. Participatie en zelfredzaamheid staan voorop in het gesprek. Dit betekent dus ook een omslag in het denken van de burgers. Oplossingen kunnen dus ook gevonden worden in het eigen netwerk van de burger, het algemene aanbod in de regio, maatwerk en het organiseren van nieuwe arrangementen. De gemeenten zijn er dus niet (meer) op gericht om uitsluitend individuele voorzieningen te leveren.

In de afgelopen periode hebben de Walcherse gemeenten hier al stappen in gezet met de gekantelde verordening. De gemeenten willen via Porthos en de vindplaatsen alle vraagverheldering in het sociale domein clusteren en werken via de gekantelde werkwijze. Samen met de kernpartners worden hiertoe afspraken gemaakt om te komen tot een doorontwikkeling van Porthos die ook toekomstbestendig is met het oog op decentralisaties van nieuwe taken naar gemeenten en het bijbehorende klantproces (zie paragraaf 3.4). Uiteraard is de Kanteling een veranderingsproces dat ook terug is te vinden in het communicatiemateriaal, de werkwijze van de indicatiestellers, de afhandeling van aanvragen, de beschikkingen met een motivering enzovoort.

In de uitvoering werd aangelopen tegen de beperkingen van de oude verordening. Deze was vooral gericht op het verstrekken van individuele voorzieningen, terwijl de gekantelde werkwijze juist zoekt naar de juiste oplossing voor de specifieke situatie van een specifieke persoon. De gemeenten hebben daarom halverwege 2011 de gekantelde verordening ingevoerd.

3.3 Welzijn Nieuwe Stijl

De Wmo beoogt integraal te werken en verbindingen aan te brengen tussen de verschillende prestatievelen. Het programma Welzijn Nieuwe Stijl (WNS) beoogt het versterken van het zelfregulerend vermogen van de burger en het betrekken van het eigen sociale netwerk bij de ondersteuning waardoor meer efficiëntie ontstaat. Het programma is daarom onder meer gericht op een goede dialoog tussen maatschappelijke instellingen en het lokaal bestuur. Daarnaast richt het zich op professionele en effectieve werkwijzen van zowel professionals als gemeenten, die bovendien op elkaar moeten aansluiten.

WNS kent acht bakens (kenmerken). Deze geven richting aan de kwaliteitsontwikkeling van de welzijnssector en zijn daarmee ook voor gemeenten in hun rol als opdrachtgever relevant. De 8 bakens van WNS zijn:

- Vraaggericht werken.
- “Direct er op af”.
- Eigen kracht van de burger.
- Collectief versus individueel.
- Integraal werken.
- Resultaatgerichtheid.
- Ruimte voor de professional.
- Informele versus formele zorg.

De volgende uitgangspunten kunnen worden gezien als een uitwerking van de 8 bakens van WNS. De Walcherse gemeenten:

- Gaan er vanuit dat iedere inwoner of groep van inwoners primair zelf verantwoordelijk is voor participatie en dat de gemeente waar nodig ondersteunt.
- Willen de eigen kracht van de burgers en de samenleving versterken door een faciliterende, maar niet overnemende rol (met specifieke aandacht voor de mantelzorg en vrijwilligerswerk).
- Gaan uit van ondersteuning op maat, op basis van vraagverheldering en passende compensatie (volgens de principes van “de Kanteling”).
- Gaan uit van een goede balans tussen de eigen kracht van de burger en de inzet van collectieve en individuele voorzieningen, waardoor alle burgers kunnen participeren.
- Geven de collectieve voorzieningen voorrang ten opzichte van individuele voorzieningen, wat ook geldt voor algemeen boven specifiek beleid.
- Gaan er van uit dat de eigen verantwoordelijkheid ook geldt in financiële zin. Indien er onvoldoende draagkracht is, is er de reguliere ondersteuningsmogelijkheid via de Wet Werk en Bijstand (WWB).
- Gaan uit van een proactieve en outreachende benadering, om in een zo vroeg mogelijk stadium adequate ondersteuning te kunnen verlenen. Tijdige signalering op vindplaatsen en passende opvolging zijn belangrijk.
- Kiezen voor een integrale benadering, waarbij beleid en uitvoering met elkaar worden verbonden en versterkt. Zo zijn deze uitgangspunten afgestemd op de “Kadernota participatiebeleid Walcheren” van 2010.

Dit alles betekent dat ook de uitvoerende organisaties moeten kantelen en dat wordt een grote uitdaging voor hun werkprocessen in de komende jaren. Deze verandering vraagt tijd en dialoog.

3.4 Decentralisaties/nieuw beleid

Op basis van het “Bestuursakkoord 2011” zijn er 4 nieuwe taken op de agenda geplaatst. Deze leiden tot een nieuw klantproces bij de gemeenten.

3.4.1 *Zorg voor de Jeugd*

De landelijke overheid wijzigt met ingang van 1 januari 2015 het stelsel rondom de jeugdzorg. Nu zijn er verschillende financieringsstromen en diverse wetgevingstrajecten. Straks is er één financieringsstroom en één wettelijk kader. De gemeente is nu verantwoordelijk voor preventieve jeugdzorg, na de stelselwijziging wordt de gemeente verantwoordelijk voor alle zorg voor de jeugd. Het gaat dan om het hele spectrum van vrijwillige opvoedhulp, gezinsvoogdij, pleegzorg, gesloten opvang tot de justitiële jeugdinrichtingen en jeugdreclassering. Tegelijkertijd wordt ook de jeugd-GGZ¹ (zorg voor psychiatrische jeugd en verslavingsproblematiek) en jeugd-AWBZ² (zorg voor jeugd met beperkingen) gedecentraliseerd vanuit het Rijk.

Hiermee wordt de druk op gespecialiseerde zorg teruggedrongen en de verkokerde manier van werken in de jeugdhulp aangepakt. Alle jeugdhulp komt in handen van de gemeente. Een integrale aanpak van de jeugdhulp wordt makkelijker gemaakt en er komt meer ruimte voor professionals om vraaggericht te werken. Gemeenten kunnen gelijktijdig decentralisaties en ontwikkelingen in aanpalende domeinen in samenhang bezien en uitvoeren.

3.4.2 *Begeleiding en persoonlijke verzorging*

AWBZ-begeleiding werd tot nu toe geïndiceerd bij mensen met een lichamelijke, verstandelijke, zintuiglijke of psychiatrische beperking en bij degenen die, vanwege ouderdom, te maken krijgen met beperkingen van het geestelijk vermogen. Door deze mensen in de thuissituatie te begeleiden of een dagbesteding aan te bieden, wordt voorkomen dat ze verwaarlozen of in een speciale instelling opgenomen moeten worden.

In het regeerakkoord (Rutte-II) staat dat de aanspraak op dagbesteding in 2014 vervalt. De functie begeleiding wordt in 2015 naar de gemeenten overgedragen. Hierbij wordt een korting van 25% toegepast op het (resterende) budget.

Ook de functie persoonlijke verzorging (denk hierbij aan hulp bij wassen en aankleden, sondevoeding, medicatie en het aanbrengen van een prothese) wordt volgens het regeerakkoord vanuit de AWBZ overgeheveld naar de gemeenten.

3.4.3 *Wet Werken naar Vermogen/Participatiewet*

Met de Wet Werken naar Vermogen (WWnV) zou de bijstand samengevoegd worden met de sociale werkplaatsen en de Wajong voor jonggehandicapten met de bedoeling om door ontschotting werklozen beter aan het werk te helpen. Ook als ze een beperking hebben of een verslaving. In het regeerakkoord is aangekondigd dat het wetsvoorstel wordt vervangen door een nieuwe Participatiewet. Deze zal ingevoerd worden op 1 januari 2014.

De gemeenten zullen hierdoor te maken krijgen met een nieuwe doelgroep. Het gaat om mensen die nu werkloos thuis zitten, omdat zij vanwege een medische, sociale of psychische handicap alleen in een lager tempo of op een lager niveau kunnen werken en het minimumloon bij een reguliere werkgever niet kunnen verdienen. Zij zullen geactiveerd worden om, naar vermogen, te gaan werken.

¹ Geestelijke Gezondheids Zorg

² Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten

Het gaat hierbij niet alleen om de ondersteuning bij het vinden van regulier werk, maar ook het bevorderen van de participatie en de persoonlijke ontwikkeling van de klant.

Overigens zijn de uitgangspunten van werken naar vermogen al ingebed in het Walcherse beleid. Het is namelijk opgenomen in het beleidsplan van Orionis Walcheren.

3.4.4 *Passend onderwijs*

In 2014 wordt nieuw beleid rondom Passend onderwijs ingevoerd. Dit beleid moet zorgen voor een passend onderwijsaanbod voor alle leerlingen, in het bijzonder leerlingen met speciale zorgbehoeften. Gemeenten en zorginstellingen zijn betrokken bij dit veranderproces en scholen worden verplicht tot samenwerking met gemeenten en jeugdzorg.

Zowel in Passend onderwijs als in Zorg voor de Jeugd streeft men naar versterking van de basis. Zo wordt met Passend onderwijs gestreefd naar het versterken van de preventieve aanpak in het regulier onderwijs door een sterke basiszorg en kwalitatief goed onderwijs. Met de decentralisatie van de jeugdzorg krijgen gemeenten de taak een samenhangende zorgstructuur te realiseren die goed aansluit op basisvoorzieningen waar jeugdigen en ouders gebruik van maken.

Een deel van de leerlingen dat gebruik maakt van Passend onderwijs krijgt later te maken met regelingen als de Wajong, de Bijstand en de Werkloosheidswet (WW). Met de ideeën van het werken naar vermogen wordt gewerkt aan één regeling voor de onderkant van de arbeidsmarkt die de gemeenten gaan uitvoeren. Gemeenten krijgen meer en meer de regierol om ervoor te zorgen dat er sluitende afspraken worden gemaakt over de samenwerking tussen de verschillende instellingen in de jeugdketen.

3.4.5 *Klantproces*

De gemeenten hebben een houtskoolschets voor het klantproces gemaakt.³ Deze wordt gebruikt bij de decentralisaties van begeleiding en jeugdzorg en bij de invoering van werken naar vermogen en passend onderwijs.

Het huidige traditionele proces ziet er als volgt uit:

- Dialoog (verkennen wat de werkelijke vraag is, samen de oplossing vaststellen).
- Maatwerk (wat zou voor u de beste oplossing zijn).
- Sturen op resultaat (wat gaan we proberen te bereiken).
- Aandacht voor eenvoudiger oplossingen (niet per se een individuele verstrekking).
- Samenhang in de in te zetten maatregelen in het af te spreken arrangement.

Voor de nieuwe groepen hebben we geconstateerd dat:

- Het vaak gaat om langdurige ondersteuning.
- Er vaak een directe omgeving is, die intensief betrokken is of zou willen zijn en een rol heeft of zou kunnen hebben (ouders, familie, kinderen, leerkrachten, burens, etc.).
- Het vaak gaat om mensen die wel over eigen kracht beschikken, maar niet tot volledige zelfregie zullen komen.
- Er vaak al van alles is onderzocht, geprobeerd en ingezet voordat de Wmo-ondersteuning aan bod komt.
- Het vaak gaat om meervoudige problematiek die om zorgvuldige afstemming vraagt.

³ Voor een uitgebreidere toelichting, zie "Het klantproces op Walcheren bij de vier decentralisaties".

- Het vaak gaat om situaties waarin we ons (tijdelijk) zorgen maken over de veiligheid van betrokkenen.

Dit leidt tot het nieuwe klantproces waarin we nog meer:

- Rekening houden met de voorgeschiedenis.
- Rekening houden met de (mogelijke) rol van de omgeving.
- Oog hebben voor het vervolg (opvolgen).
- De integrale samenwerking organiseren.
- Rekening houden met overstappen naar drang of dwang.
- De professionals en de omgeving ruimte geven en stimuleren om mee te bewegen met de situatie.

3.5 Demografische ontwikkelingen

Op Walcheren wonen ongeveer 115.000 mensen. De prognose is dat de Zeeuwse bevolking vanaf 2020 gaat dalen. Dit geldt ook voor de gemeenten Vlissingen en Veere. De gemeente Middelburg zal volgens de prognose tot 2030 blijven groeien.⁴

De prognose laat zien dat het aantal kinderen en jongeren op Walcheren zal gaan afnemen, net als de Walcherse inwoners tussen de 30 en 60 jaar. Het aantal 60- en 80-plussers zal juist flink gaan toenemen.⁵ Dit betekent dat de grijze druk⁶ toeneemt. In Nederland is deze nu gemiddeld 25%. Op Walcheren is dit 31%. Dit gaat voor de gemeenten Middelburg en Vlissingen in 2030 oplopen tot zo'n 45% en 50%. In Veere wordt dit in 2030 zelfs ruim 70%.⁷ In de gemeenten Middelburg en Vlissingen is het aantal eenpersoonshuishoudens relatief hoog en het aantal huishoudens zal licht stijgen. Dit zal gevolgen hebben voor de voorzieningen, het voorzieningenniveau en voor de zorg.

3.6 Scheiden van wonen en zorg

Het kabinet zal de lichtere zorgzwaartepakketten (zzp) per 1 januari 2013 extramuraliseren. Dit betekent dat nieuwe cliënten niet langer een indicatie voor intramurale zorg in de vorm van een licht zzp ontvangen (zzp1 en zzp2), maar een indicatie voor extramurale zorg. Met het extramuraliseren van lichtere zzp's worden cliënten voortaan langer in hun eigen omgeving geholpen, waardoor het beroep op de Wmo zal toenemen. Zzp's 1 en 2 worden bijna niet verstrekt en dus zal deze maatregel nauwelijks gevolgen hebben voor de Walcherse gemeenten.

Na 2014 zal dit waarschijnlijk grotere verschuivingen gaan geven. Het is de bedoeling dat in 2014 ook zzp3 wordt geëxtramuraliseerd. In het regeerakkoord (Rutte-II) is aangegeven dat in 2016 zzp4 wordt geëxtramuraliseerd. De maatregel wordt ingevoerd voor nieuwe cliënten/herindicaties vanaf 2016. Daarnaast staat in het regeerakkoord dat de functie persoonlijke verzorging vervalt in 2014 bij een indicatie die korter is dan 6 maanden. Dit alles betekent een groter beroep op de Wmo.

Voor kinderen, jeugdigen en jongvolwassenen tot en met 22 jaar gelden de maatregelen nog niet. Dit wordt meegenomen in de nieuwe wet zorg voor jeugdigen. Bestaande cliënten die op 1 januari 2013 al een indicatie hebben voor intramurale zorg, of voor die datum geherindiceerd worden, behouden hun rechten.

⁴ Provinciale Bevolkings- en Huishoudensprognose, 2012. De prognose loopt tot 2030.

⁵ Leefbaarheidsnotitie Walcheren, Provincie Zeeland, 2012.

⁶ De verhouding tussen het aantal ouderen (65 jaar en ouder) en het aantal mensen in de leeftijdscategorie 20 tot 65 jaar.

⁷ Gegevens Scoop, 2012.

3.7 Leefbaarheidsnotitie Walcheren van de provincie

De provincie en Scoop werken op dit moment aan de Leefbaarheidsnotitie Walcheren. In deze notitie wordt op beknopte en toegankelijke wijze een beeld gegeven van de Walcherse leefbaarheid nu en de mogelijke Walcherse uitdagingen naar de toekomst. In de notitie wordt kort uiteengezet wat de provincie onder leefbaarheid verstaat. Daarna worden gegevens over de leefbaarheid in Walcheren weergegeven. Daarbij wordt uitgegaan van gegevens op Walcherse schaal gecombineerd met opvallende cijfers voor kernen of wijken.

Verder worden ontwikkelingen en inzichten beschreven, die van invloed zijn op leefbaarheid. Uiteindelijk leidt dit tot ontwikkelsporen en kansen voor Walcheren. Doel is om te komen tot een regionale agenda voor leefbaarheid, bevolkingsontwikkeling en jeugd en daarmee regionale samenwerking te faciliteren en te ondersteunen en kansen voor Zeeland te benutten. Hierbij zijn de kernwoorden: het denken in kansen, mogelijkheden en groei van kwaliteit en uitgaan van eigen kracht.

Een interessant ontwikkelspoor is "van verzorgingsstaat naar participatiemaatschappij". Dit houdt een gedragsverandering in, niet alleen van burgers, maar ook van overheden en maatschappelijke organisaties. De provincie noemt hierbij de rol van (massa)communicatie. Ook wij vinden communicatie zeer belangrijk (zie 8.2).

3.8 Samenvatting

De komende jaren komen er grote veranderingen in het sociale domein. De gemeenten bereiden zich voor op die overgang.

Ook zijn er grote veranderingen te verwachten in onze bevolkingssamenstelling: steeds meer zelfstandig wonende ouderen, meer alleenstaanden en minder jongeren. Alle ontwikkelingen betekenen dat we steeds vaker een beroep zullen doen op de eigen kracht van de inwoners of die van hun omgeving. Er wordt vooral gekeken naar wat ze nog wel kunnen en minder naar wat ze niet kunnen. De gemeenten willen daarbij uiteraard wel oog hebben voor de meest kwetsbaren. Het nieuwe klantproces is daar op ingericht.

Hoofdstuk 4 **Walcherse (gezamenlijke) thema's/ambities**

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt eerst geschetst waarom er Walchers wordt samengewerkt. Daarna worden de Walcherse (gezamenlijke) ambities behandeld. De accenten die de gemeenten voor hun eigen bewoners leggen komen in het volgende hoofdstuk aan de orde.

4.2 Walcherse samenwerking

Op Walcheren is gekozen voor een samenwerking tussen de drie gemeenten, waarbij binnen een projectstructuur wordt gewerkt. Eén van de opdrachten is het maken van een kadernota Wmo. De samenwerking wordt op Walcheren steeds beter gevonden. Dit komt omdat heel veel structuren al Walchers zijn (Orionis Walcheren, Manteling, zorginstellingen etc.). Daarnaast is de breedte van de decentralisaties een reden om samen te werken. Deze nieuwe opdracht aan de gemeenten is zo groot dat het bijna onmogelijk is om dit als afzonderlijke (relatief kleine) gemeenten zelf te regelen. Daar komt nog bij dat de decentralisaties gepaard gaan met een financiële korting: dit dwingt tot efficiënt werken en dat kan sneller door samenwerking te zoeken.

Als regel wordt bij samenwerking uitgegaan van het adagium "lokaal wat kan, regionaal of provinciaal bij aantoonbare meerwaarde". In hoofdstuk 2 is al opgemerkt dat de Walcherse gemeenten, daar waar het kan, zo veel als mogelijk willen samenwerken. Dit blijkt al uit de samenwerking op het gebied van de CJG's, de Wmo en Porthos. De samenwerking wordt ook onderschreven in de "Startnotitie sociaal perspectief Walcheren 2020". Hierin is bewust gekozen voor samenwerking, omdat de gevolgen van het bestuursakkoord groot zijn en tijd kosten. Argumenten voor samenwerking zijn de noodzaak van het delen van kennis en kunde, aandacht voor risicobeheersing, het feit dat het uitvoerende veld als regel bovengemeentelijk georganiseerd is en de wenselijkheid van het creëren van een gelijkwaardig vertrekpunt.

Overigens hebben de afzonderlijke gemeenten over (onderdelen van) de Wmo al diverse nota's/notities geschreven en deze blijven geldig. Deze nota is de overkoepelende paraplu. Op dit moment wordt ook geschreven aan de Walcherse gezondheidsnota. Deze bevat ontwikkelingen die van invloed zijn op het gezondheidsbeleid. Per gezondheidsthema worden de ambities beschreven.

4.3 Walcherse ambities

Iedereen kan meedoen in de samenleving ondanks beperkingen. De eigen kracht van mensen staat daarbij voorop. Maar ook het belang van mensen om zo lang en zoveel mogelijk zelf de regie te houden. Het grootste deel van onze inwoners kan het beste functioneren op eigen kracht en onder eigen regie, maar een deel kan dat niet of niet volledig. We richten ons niet alleen op de mensen die zorg nodig hebben, maar ook op het informele circuit om hen heen. Denk aan mantelzorgers, vrijwilligers, maar ook aan de maatschappelijk betrokken ondernemers, aan maatschappelijke instellingen en lokale initiatieven van buurtbewoners op het terrein van de zorg.

In de nabije toekomst hebben we iedereen nodig bij de uitvoering van het beleid, omdat we geloven in de kracht van bewoners en in de initiatieven in de wijken, maar vooral ook omdat het complexe onderwerpen zijn die vragen om samenwerking.

De volgende uitgangspunten zijn van belang:

- Iedereen heeft de verantwoordelijkheid om mee te (blijven) doen.
- Uitgaan van wat mensen nog wel kunnen (en niet wat ze niet meer kunnen).

- Voor mensen die (tijdelijk) niet meer mee kunnen doen is er ondersteuning, bij voorkeur via het eigen netwerk, bij voorkeur dicht bij huis en bij voorkeur vroegtijdig.
- Ondersteuning wordt gegeven om de mensen te kunnen laten participeren in de samenleving.
- Preventie staat voorop.

Niet iedereen kan goed meedoen. Dit kan komen door een lager inkomen, laag opgeleid zijn, een beperking hebben of geen werk hebben. Ouderen zijn vooral kwetsbaar als ze naast een slechte gezondheid ook nog eens alleen wonen of weinig te besteden hebben. Het is dan ook belangrijk om oog te hebben voor de kwetsbaren in de samenleving.

Op Walcheren is 20% van de ouderen boven de 65 jaar kwetsbaar.⁸ Voor de afzonderlijke gemeenten zijn de cijfers als volgt: Middelburg 19%, Veere 15% en Vlissingen 22%. Zij hebben vaak meer zorg en ondersteuning nodig dan niet-kwetsbare ouderen en maken ook meer gebruik van Wmo- en welzijnsvoorzieningen.

Uit onderzoek van de GGD⁹ blijkt dat de Zeeuwse bevolking, ten opzichte van de Nederlandse, een hogere levensverwachting heeft. Dat geldt ook voor Middelburg en Veere. Vlissingen zit er net onder. De keerzijde is helaas dat we ook steeds meer chronisch zieken krijgen. Het gevolg hiervan is dat mensen minder goed kunnen participeren in de samenleving. Psychische aandoeningen, waaronder dementie en depressie, vormen de grootste bedreiging voor de volksgezondheid. Niet zozeer omdat er veel mensen aan sterven, maar omdat deze aandoeningen een groot negatief effect op de kwaliteit van leven hebben. Psychische klachten beginnen soms al op zeer jonge leeftijd. In Zeeland heeft 10% van de 10-jarigen een indicatie vanwege psychische problematiek.

De komende decennia komen er steeds meer ouderen en door het scheiden van wonen en zorg wonen zij steeds langer zelfstandig. Dit betekent een groter beroep op de Wmo. We zullen steeds meer met steeds minder geld moeten gaan doen, want de financiële vooruitzichten zijn niet positief. Dat geldt niet alleen voor de gemeenten, maar ook voor de burgers zelf. De gemeenten moeten dan ook keuzes maken. De komende jaren gaan we inzetten op:

1. *Beter signaleren en opvolgen.*
Het gaat dan om het vinden van situaties van (dreigende) achterstand die om ondersteuning vragen en daar een aanbod op formuleren (zie verder 4.4).
2. *Ondersteuning van mantelzorgers.*
Mantelzorg wordt in de Walcherse gemeenten volop verleend. Het is de uitdaging om te voorkomen dat mantelzorgers overbelast (dreigen te) raken en ze te helpen om de belasting te verminderen of beter te kunnen dragen (zie verder 4.5).
3. *Vrijwilligers als de ogen en oren van de professionals.*
Het potentieel van vrijwilligers kan benut en uitgebouwd worden in het mobiliseren van de individuele zelfredzaamheid van onze inwoners. Vrijwilligers kunnen daarbij optreden als ogen en oren van professionals en daarmee de slagkracht van de professionele inzet enorm vergroten (zie verder 4.6).
4. *Reorganiseren van de maatschappelijke opvang.*
Maatschappelijke opvang is onmisbaar. De Zeeuwse gemeenten willen een betere spreiding van de voorzieningen over de provincie, met aandacht voor preventie (zie verder 4.7).
5. *Saamhorigheid organiseren.*
Met saamhorigheid bedoelen we: iets over hebben voor elkaar en niet altijd naar de gemeente/andere instanties kijken voor het oplossen van problemen (zie verder 4.8).

⁸ Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst: Ouderenmonitor GGD Zeeland

⁹ Op uw gezondheid, Regionale Volksgezondheid Toekomstverkenning Zeeland 2012

6. *Versterken van het algemene aanbod in de regio, zoals de algemene voorziening.*
We moeten meer investeren in preventie en in collectieve en algemene voorzieningen. Hiervoor wordt (ook) samengewerkt op het gebied van huishoudelijke zorg en de ontwikkeling van algemene voorzieningen (zie verder 4.9).

4.4 Beter signaleren en opvolgen

In het afgelopen jaar is er geïnvesteerd in outreachend werken¹⁰ vanuit Porthos. De gemeenten Middelburg en Vlissingen hebben hiervoor het geld ingezet dat zij ontvingen in het kader van de AWBZ-pakketmaatregelen en daarvoor zijn nieuwe medewerkers aangetrokken. Zij hebben de specifieke taak verbinding te leggen tussen het CJG/Wmo-loket en de gezinnen/cliënten die extra ondersteuning nodig hebben. Zij kunnen naar aanleiding van signalen ook ingezet worden voor huisbezoeken bij gezinnen/cliënten, die niet uit zichzelf naar het CJG/Wmo-loket komen.

Hiermee kan het CJG/Wmo-loket daadwerkelijk de activiteiten naar de zorgmijders en de vindplaatsen uitbreiden. Deze aanpak sluit bovendien naadloos aan bij de invoering van WNS. Naast het achterhalen van de "vraag achter de vraag" en het "eigen kracht principe" gaat WNS er vanuit dat professionals er direct op af gaan als zij zorgelijke signalen krijgen van mensen die niet om ondersteuning kunnen, durven of willen vragen.

4.5 Mantelzorg

Mantelzorg is het zorgen voor een chronisch zieke, gehandicapte of hulpbehoevende ouder of kind, of ander familielid, vriend of buur. Mantelzorgers geven die zorg omdat ze een persoonlijke band hebben met die persoon. De zorg die zij geven is langdurig, intensief, onbetaald, belangeloos en afhankelijk van de zorgbehoevende. In het beleid wordt de term mantelzorg gereserveerd voor vormen van zorg die meer dan drie maanden en/of meer dan 8 uur per week in beslag nemen.¹¹

Mantelzorg gaat verder dan gebruikelijke zorg. Dit is de normale, dagelijkse zorg die partners of ouders en inwonende kinderen geacht worden elkaar onderling te bieden, omdat ze als een leefeenheid een gezamenlijk huishouden voeren en op die grond een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben voor het functioneren van dat huishouden. Mantelzorg is dus zwaarder, langduriger en intensiever en overstijgt de gebruikelijke zorg die huisgenoten elkaar bieden. In het regeerakkoord (Rutte-II) is aangekondigd dat de norm voor gebruikelijke zorg wordt verhoogd van 60 naar 90 minuten per week. Dit betekent een zwaardere belasting voor onze inwoners en met name voor mantelzorgers.

De mantelzorg wordt enerzijds als vanzelfsprekend gezien, wat vaak een zware belasting vormt voor partners, ouders, kinderen of burens. Mantelzorg geven is geen weloverwogen of vrijblijvende keuze, maar iets waar men, bijna vanzelfsprekend, in rolt. Het geven van mantelzorg kan tot gevolg hebben dat de mantelzorger in een isolement raakt. Daarom is ondersteuning van mantelzorgers belangrijk.

¹⁰ Het hanteren van een werkmethode waarbij actief ingezet wordt op het leggen van contact met de doelgroep, het onderzoeken van de vragen en het motiveren en verwijzen van de doelgroep naar vormen van hulpverlening en/of maatschappelijke opvang of anderszins.

¹¹ De definitie in de artikelsgewijze toelichting op de modelverordening van de VNG is iets anders: *Van mantelzorg is sprake als er, niet in het kader van een hulpverlenend beroep, langdurige zorg wordt geboden aan een hulpbehoevende door personen uit diens directe omgeving, waarbij zorgverlening rechtstreeks voortvloeit uit de sociale relatie en de gebruikelijke zorg van huisgenoten overstijgt. Mantelzorgers kunnen van buiten de leefeenheid komen, maar kunnen ook huisgenoten zijn. Zoals uit de begripsomschrijving van mantelzorg blijkt kan gebruikelijke zorg overgaan in mantelzorg.* Deze definitie gebruiken we (nog) niet omdat dit nog een concept is.

Mantelzorgers zijn steunpilaren van de zorgsector. Zonder mantelzorg zouden veel meer hulpbehoevenden een beroep moeten doen op professionele zorg. In de zorg thuis wordt in 80% van de zorgvraag voorzien door informele zorg.¹² Het beroep op informele zorg zal de komende jaren steeds groter worden door de vergrijzing, maar ook door een terugtrekkende overheid. De afstemming tussen informele en formele zorg wordt daarom steeds belangrijker, waarbij de zorgvrager (of zijn mantelzorger) keuzevrijheid en regie houdt. Daarnaast is ook afstemming tussen de zorgvrager en de mantelzorger belangrijk: een mantelzorger bestaat niet zonder de zorgvrager, maar de zorgvrager blijft de regisseur.

De periode waarin mantelzorg wordt verleend is vaak een extreme levensfase: het gaat om situaties waarin zorg een groot beslag legt op naasten van hulpbehoevenden, zowel in tijd voor het uitvoeren van zorgtaken als mentaal door het zich zorgen maken over het welzijn van de hulpbehoevende naaste.¹³ In Zeeland ontvangt 13% van de ouderen mantelzorg. Op Walcheren is dit 12%. Voor de afzonderlijke gemeenten gaat het om 12% (Middelburg), 12% (Veere) en 13% (Vlissingen).¹⁴

Ondersteuning van mantelzorgers dient betrekking te hebben op erkenning van de waarde van de inzet van de mantelzorger. Dat levert niet meer mantelzorgers op. Zij zorgen immers omdat ze de plicht voelen en niet omdat er ondersteuning is. Een goed ondersteuningsbeleid kan wel helpen om de kwaliteit van de mantelzorg te verbeteren. Mantelzorgers moeten ondersteund worden, vanwege de motivatie en grote inzet en het gegeven dat ze eerder over hun grenzen heen zullen gaan dan dat ze om hulp vragen.

Mantelzorg wordt de komende jaren belangrijker dan het nu al is, door de overgang van (delen van) het sociale domein naar de gemeenten. Er zal daardoor een groter beroep worden gedaan op het netwerk van de zorgvrager en daarmee op mantelzorgers (en vrijwilligers). Het wordt dus nog belangrijker om deze groep goed te ondersteunen en overbelasting te voorkomen, waardoor zij hun inzet kunnen volhouden.

De Walcherse gemeenten willen de komende periode inzetten op de volgende zaken:

- Zorgdragen voor behoud van opgebouwde expertise bij de betreffende uitvoerende organisaties.
- Zorgen dat mensen zichzelf herkennen als mantelzorger en dat indien nodig de mantelzorger ondersteuning weet te vinden.
- De organisaties vragen hun netwerk met elkaar goed te onderhouden en samenwerking met organisaties buiten hun netwerk te stimuleren.
- De organisaties vragen om mantelzorgers te stimuleren om hun eigen netwerk (familie, vrienden en burens) (nog) meer te betrekken bij de zorg. En om mantelzorgers te leren om deze netwerken te onderhouden en mogelijk uit te breiden. Dit sluit ook aan op de Kanteling.
- Extra aandacht geven aan het bereiken en begeleiden van jonge mantelzorgers, allochtonen en mantelzorgers van verstandelijk beperkten en psychisch beperkten.

4.6 Vrijwilligerswerk

Vrijwilligers kiezen bewust voor het verrichten van vrijwilligerswerk waarbij de betrokkene werk verricht of een dienst aanbiedt aan een andere persoon, instelling of vereniging ten behoeve van (vooral)

¹² Duurzame informele zorg in Zeeland, Scoop, 2012

¹³ Wat bezielt de mantelzorger, Nicis Institute, 2008

¹⁴ Ouderenmonitor GGD Zeeland

andere mensen en/of de samenleving. De werkzaamheden zijn niet gericht op het verwerven van een inkomen en de activiteiten kunnen zowel in georganiseerd als ongeorganiseerd verband plaatsvinden.

Het verschil met mantelzorg is dat hier sprake is van een keuze en vrijwilligerswerk wordt vaak als ontspanning ervaren. Door secularisatie en individualisering verandert de manier waarop mensen zich organiseren in maatschappelijke verbanden. In het huishouden hebben beide partners de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor inkomen en zorg voor de kinderen. Ieder individu wenst de invulling van zijn eigen vrije tijd zelf te sturen. Dit heeft gevolgen voor het vrijwilligerswerk: mensen willen zich steeds minder voor langere tijd vast leggen. Toch blijft de bereidheid om op een of andere manier actief te zijn als vrijwilliger groot: 45% van de Nederlandse bevolking doet (minstens eenmaal in het jaar) onbetaald werk voor een maatschappelijke organisatie.¹⁵ De gemeenten staan voor de uitdaging om dit potentieel aan vrijwilligers op een slimme manier verder te ontsluiten.

Vrijwilligers kunnen, net als mantelzorgers, optreden als ogen en oren van de professionals en daarmee de slagkracht van de professionele inzet vergroten. Zij kunnen contact leggen wanneer de situatie er om vraagt, met mensen in gesprek gaan en mensen helpen te onderkennen dat zij zelf stappen kunnen zetten om hun positie te verbeteren.

De gemeenten hechten groot belang aan vrijwilligerswerk om de kwaliteit van de sociale infrastructuur op peil te houden en te verhogen. Initiatieven van vrijwilligers dragen bij aan de leefbaarheid in wijken en het aangenaam wonen. De meeste burgers kiezen vanuit ideële motieven om vrijwilligerswerk te gaan verrichten en vinden hierin een goede vrijetijdsbesteding, persoonlijke ontwikkeling en hun sociale contacten. Veel van dit vrijwilligerswerk maakt het ook voor (kwetsbare) anderen mogelijk om te participeren.

Een belangrijke rol binnen het vrijwilligerswerk is weggelegd voor de groep ouderen die nog graag een actieve, maatschappelijke rol willen vervullen. Zij vormen een steeds groter wordende groep die nog vaak in goede gezondheid verkeert. Op hen wordt al een groot beroep gedaan. Maar ook de eenzame of beperkte inwoner kan iets voor een ander betekenen. Zelfs als je beperkt bent in je energie en mogelijkheden kun je nog iets doen voor een ander. Bijvoorbeeld: voorlezen op de kinderopvang als je zelf 85 bent of iemand ergens naar toe rijden als je zelf nog een auto hebt. Dat mes snijdt aan twee kanten: want ook degene die zich eenzaam voelt kan dan iets nuttigs voor een ander betekenen.

Het welzijnswerk moet investeren in de veerkracht van mensen, door de ontwikkeling van de competenties te stimuleren en daarmee zelfredzaamheid in stand te houden of te versterken.

De gemeenten willen de komende tijd inzetten op :

- *Maatschappelijk betrokken ondernemen (MBO)*

MBO laat zich omschrijven als alle activiteiten die door het bedrijfsleven belangeloos worden ondernomen om de kwaliteit van de (lokale) leefomgeving te verbeteren. De gemeenten willen het MBO stimuleren. Niet alleen bij externen, maar ook binnen de gemeentelijke organisaties.

- *Maatschappelijke stages*¹⁶

Maatschappelijke stage gaat om het doen van vrijwilligerswerk door leerlingen van middelbare scholen. Jongeren in het voortgezet onderwijs doen dit minimaal 30 uur als onderdeel van hun

¹⁵ Beleidsbrief mantelzorg, staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, maart 2012

¹⁶ In het regeerakkoord (Rutte-II) is opgenomen dat de wettelijk verplichte maatschappelijke stages in 2015 worden afgeschaft.

schoolcarrière. Op deze manier leren ze hun directe omgeving op een andere manier kennen en leveren ze een actieve bijdrage aan de samenleving. De maatschappelijke stages vinden vooral plaats in de non-profitsector: bij een vrijwilligersorganisatie, vereniging, instelling of maatschappelijke organisatie. Soms buiten een georganiseerd verband, bijvoorbeeld door boodschappen te doen voor een oude buurvrouw of een gezin te helpen dat tijdelijk hulp nodig heeft. Bedrijven kunnen ook een rol spelen op het gebied van maatschappelijk betrokken ondernemen.

De gemeenten kunnen in de prestatieafspraken van maatschappelijke instellingen opnemen dat ze maatschappelijke stages aanbieden.

4.7 Maatschappelijke opvang

Het beleid voor de maatschappelijke opvang is neergelegd in het Zeeuws Kompas. Alle Zeeuwse gemeenten hebben met dit Kompas ingestemd. De uitvoering van het Zeeuws Kompas vindt gezamenlijk plaats via het College voor Zorg en Welzijn (CZW) en het CZW-bureau.

De maatschappelijke opvang is de zorg voor mensen die dakloos en/of thuisloos raken. De ondersteuning is er op gericht om de situatie van de betrokkenen te stabiliseren, verdere uitval te voorkomen en terugleiding in de maatschappij. Vrijwel alle mensen hebben met een opstapeling van problemen te maken. Deze mensen hebben nadrukkelijk niet altijd een psychiatrische stoornis, maar hebben wel moeite om zaken te organiseren. De meervoudige problematiek vraagt om een multidisciplinaire aanpak en maatwerktrajecten per klant. Daarnaast wordt in het Zeeuws Kompas ingezet op preventie. Voorkomen is altijd beter.

In Zeeland werd de maatschappelijke opvang tot nu toe vooral gefinancierd met de specifieke uitkering voor maatschappelijke opvang die de gemeente Vlissingen als centrumgemeente voor Zeeland ontvangt. De uitkering aan Zeeland daalt van € 6,7 miljoen in 2009 naar € 4,4 miljoen in 2014.

Nu zijn de voorzieningen vooral in Vlissingen geconcentreerd. Het spreiden van voorzieningen is één van de beleidsdoelstellingen in het Zeeuws Kompas. De gemeenten Middelburg en Veere heten nieuwe voorzieningen graag welkom. Wel wil de gemeente Veere kritisch kijken of een voorziening qua omvang past bij de gemeente.

4.8 Saamhorigheid organiseren

Er zijn veel mensen in onze gemeenten die van alles ondernemen voor een ander. Zelf noemen ze het “spullen inzamelen voor een goed doel in een ontwikkelingsland”, “een buurtfeest of een sporttoernooi organiseren” of “de buurvrouw af en toe een handje helpen”. Ook geloofsgemeenschappen pakken veel taken op, ook voor mensen die niet tot die gemeenschap behoren. We noemen dit saamhorigheid: mensen hebben oog voor elkaar en staan klaar voor elkaar. Dat slaat op familie en burens, maar ook op de vrijwilligers van bijvoorbeeld een muziek- of sportvereniging en op de mensen die maaltijden bezorgen of zieken bezoeken.

De gemeenten gaan in de toekomst steeds meer een beroep doen op de civil society.¹⁷ Het wordt belangrijker om elkaar bij te staan. Iedereen is erbij gebaat dat maatschappelijke problemen in een vroegtijdig stadium worden gesignaleerd. Iedere burger heeft hierin zijn eigen verantwoordelijkheid. Niet alleen voor zichzelf, maar juist ook voor zijn of haar medemens. Dit is ook een van de pijlers van

¹⁷ Het geheel van vrijwillige organisaties die geen onderdeel van de overheid uitmaken, zonder winstoogmerk opereren en niet op familie- of vriendenbanden berusten.

de Wmo. In de ideale samenleving hebben verschillende generaties oog voor wederzijdse behoeften en mogelijkheden en wordt er onderling geholpen. Hiermee kunnen eventuele maatschappelijke problemen van onze inwoners in een vroegtijdig stadium worden gesignaleerd en opgelost. Dit kan bijdragen aan vermindering van de inzet van (dure) professionals. De gemeenten willen hier dan ook op inzetten.

In tegenstelling tot wat algemeen wordt verondersteld blijkt onderlinge zorgbereidheid tussen mensen goed op peil.¹⁸ Er is wel vraagverlegenheid: zorgvragers en hun mantelzorgers willen niet in de rol van kwetsbare afhankelijkheid terecht komen. Ze streven naar onafhankelijkheid en zelfredzaamheid. Ze vragen niet snel om hulp, niet in hun familie- of vriendenkring, niet in de buurt.

Daarnaast is er handelingsverlegenheid: de omgeving is op hun beurt terughoudend om hulp aan te bieden. Zij willen niet bemoeizuchtig zijn. Vraagverlegenheid en handelingsverlegenheid belemmeren de mogelijkheden voor informele zorg.

De gemeenten willen onderzoeken hoe zij kunnen stimuleren dat onze inwoners iets voor elkaar kunnen betekenen. Zoals gezegd blijkt uit onderzoek dat mensen graag iets voor elkaar betekenen. Alleen komen vraag en aanbod door vraag- en handelingsverlegenheid niet goed bij elkaar. Mooie voorbeelden in het land om dit bij elkaar te brengen zijn bijvoorbeeld BUUV in Haarlem (www.buuv.nl) en de landelijke website www.wehelpen.nl.

4.9 Versterken van het algemene aanbod in de regio, zoals de algemene voorziening

De Walcherse gemeenten zijn van mening dat we meer moeten investeren in preventie en in collectieve en algemene voorzieningen (AV). Hiervoor wordt (ook) samengewerkt op het gebied van huishoudelijke zorg en de ontwikkeling van de AV. De gemeenten Middelburg en Veere willen in 2013 starten met een AV. In 2013 wordt vastgesteld of deze voorziening meerwaarde heeft. Bij gebleken meerwaarde zal de gemeente Vlissingen in 2014 aansluiten.

De AV biedt een breed scala aan diensten, waaronder: schoonmaak thuis, tuinonderhoud, boodschappendienst, was- en strijkservice, klussen in en om het huis. Verder verzorgt de AV de financiële afwikkeling en het beheer van cliëntbudgetten. Het dienstenaanbod is beschikbaar voor alle inwoners van de deelnemende gemeenten. Afhankelijk van de persoonlijke situatie geldt mogelijk een financiële compensatie voor een deel van de te leveren diensten.

Daarnaast werkt de gemeente Vlissingen aan de ontwikkeling van servicediensten via Orionis. Ook hier geldt de intentie dat bij meerwaarde deze dienstverlening Walchers wordt verbreed. Integratie met de algemene voorziening ligt dan voor de hand.

De Centrale Raad van Beroep heeft een uitspraak gedaan, waarin werd uitgesproken dat de gemeente burgers op basis van inkomen niet de toegang mag weigeren tot individuele voorzieningen. Het lijkt er op dat dit gevolgen heeft voor de AV. De betaalbaarheid van de AV voor een grote groep burgers is afhankelijk van het persoonsvolgende budget (PVB, dat Middelburg nu hanteert). De manier waarop het PVB nu wordt ingezet is een vorm van inkomenspolitiek. Deze kwestie moet eerst worden uitgezocht voordat de AV verder ontwikkeld kan worden.

Ook van belang is dat in het regeerakkoord (Rutte-II) staat dat het beroep op de bestaande huishoudelijke hulp beperkt gaat worden. Voor nieuwe cliënten al in 2014 en voor bestaande cliënten in 2015. Dit betekent dat een groot deel van ons huidige bestand gebruik zal gaan maken van de AV. De gemeenten moeten zich daarom gaan beraden op hun rol.

¹⁸ De betekenis van nabijheid. Een onderzoek naar informele zorg in een volksbuurt, Universiteit Tilburg, 2010

4.10 Samenvatting

De Walcherse gemeenten zijn van mening dat iedereen de verantwoordelijkheid heeft om mee te (blijven) doen in de samenleving. De gemeenten gaan uit van wat mensen nog wel kunnen en niet wat ze niet meer kunnen. Voor degenen die (tijdelijk) niet meer mee kunnen doen is er ondersteuning. Ondersteuning wordt bij voorkeur via het eigen netwerk geregeld. Algemene voorzieningen worden bij voorkeur dicht bij huis georganiseerd. En de gemeenten zetten preventie voorop.

De komende jaren gaan de gemeenten inzetten op:

- Beter signaleren en opvolgen
- Ondersteuning van mantelzorgers door:
 - Zorgdragen voor behoud van opgebouwde expertise bij de betreffende uitvoerende organisaties.
 - Zorgen dat mensen zichzelf herkennen als mantelzorger en dat indien nodig de mantelzorger ondersteuning weet te vinden.
 - De organisaties vragen hun netwerk met elkaar goed te onderhouden en samenwerking met organisaties buiten hun netwerk te stimuleren.
 - De organisaties vragen om mantelzorgers te stimuleren om hun eigen netwerk (familie, vrienden en burens) (nog) meer te betrekken bij de zorg. En om mantelzorgers te leren om deze netwerken te onderhouden en mogelijk uit te breiden. Dit sluit ook aan op de Kanteling.
 - Extra aandacht geven aan het bereiken en begeleiden van jonge mantelzorgers en allochtonen.
- Vrijwilligers als de ogen en oren van de professionals
 - Inzetten op maatschappelijk betrokken ondernemen
 - Maatschappelijke stages
 - Investeren in veerkracht van mensen, door de ontwikkeling van de competenties te stimuleren en daarmee zelfredzaamheid in stand te houden of te versterken.
- Reorganiseren van de maatschappelijke opvang
- Saamhorigheid organiseren
- Inzetten op het versterken van het algemene aanbod in de regio, zoals de algemene voorziening

Hoofdstuk 5 **Aanvullende ambities per gemeente**

5.1 Inleiding

De Walcherse gemeenten leggen naast de in hoofdstuk 4 genoemde gezamenlijke ambities ook nog accenten voor de eigen inwoners. Deze worden hieronder per gemeente behandeld.

5.2 Gemeente Middelburg

Wijkgerichte zorg

Bij het verlenen van zorg trekken er twee tegengestelde krachten aan de uitvoering: enerzijds de wens om te beheersen, anderzijds de wens om de professional ruimte te geven.

Beheersen is nodig omdat budgetten niet oneindig kunnen groeien en om een minimumniveau aan kwaliteit te kunnen garanderen. Beheersing leidt in het volmaakte geval tot werkbare afspraken over de prestaties die gevraagd worden en de condities waaronder de prestaties geleverd worden. De valkuil is een overdaad aan controle die initiatief en innovatie doodslaat en bureaucratie die verlamrend werkt.

De professional de ruimte geven is nodig omdat de professional degene hoort te zijn die weet wat ter plekke nodig is. Professionele ruimte leidt ideaal gezien tot snelheid van handelen, de juiste zorg bij die klant en een professional die zich gewaardeerd weet. De valkuil is dat er willekeur ontstaat en dat er meer geboden wordt dan nodig is.

Onder de noemer van “wijkgerichte zorg” wil de gemeente Middelburg trachten het beste van de twee kanten te verenigen. Middelburg denkt aan teams van verschillende professionals die in een wijk bekend zijn en laagdrempelig aanspreekbaar. Als team bieden zij de vormen van thuiszorg die nodig zijn in die wijk. Om de bureaucratie tot een minimum terug te brengen, zou dit team zelf moeten kunnen beslissen om te doen wat nodig is (ruimte voor de professional). Besproken moet worden op welke wijze budgetten bewaakt worden.

De gemeente Middelburg denkt in eerste instantie aan het bundelen van huishoudelijke zorg, gezinsverzorging en wijkverpleging in één wijkteam voor thuiszorg. Het college wil met het zorgkantoor bespreken of een experiment gestart kan worden. Te zien is dat de beweging naar wijkgericht werken ook plaatsvindt in andere beleidsvelden, zoals ook bij de decentralisatie van de jeugdzorg waar meer wordt gedacht aan vindplaatsgericht werken. De Stichting Welzijn Middelburg (SWM) loopt hierin voorop en werkt al in wijkteams.

5.3 Gemeente Veere

Vindplaatsen beter benutten

De gemeente Veere vindt natuurlijke vindplaatsen belangrijk. Vindplaatsen zijn in staat om relevante signalen in relatie tot opgroeien, opvoeden, welzijn en zorg op te vangen en op efficiënte en effectieve manier door te geleiden. Vindplaatsen zijn werkplekken, maar ook medewerkers die zorg verlenen of een andere relevante positie in de samenleving vervullen.

Tijdens de voorbereidingen voor de vorming van een CJG (2008) bleek uit onderzoek dat de Veerse burgers voor veel voorkomende vragen gaan naar natuurlijke vindplaatsen dicht bij huis: voor opvoedvragen naar de school waar het kind zit, voor vragen over gezondheid of zorg naar de huisarts. Dit wordt bevestigd door het aantal meldingen dat in 2012 via deze kanalen is ontvangen. In 2008

bleek ook dat Veerse burgers nauwelijks gebruik zouden maken van een fysiek loket. Dit is door de resultaten van 2012 bevestigd.

De gemeente Veere wil daarom de natuurlijke vindplaatsen in de kernen en de verbindingen daartussen nog beter organiseren en versterken om de efficiëntie en effectiviteit ervan ten volle te benutten. Het Porthos-principe moet op alle vindplaatsen worden toegepast en uitgedragen. Uitgangspunt hierbij is dat alle zorgverleners en andere relevante functionarissen (bijvoorbeeld bij de huisartspraktijken, in het onderwijs en bij woningcoöperaties) bekend zijn met de beginselen van oplossingsgericht werken en de samenwerkingsstructuur in het CJG/Wmo op Walcheren.

De kanalen om elkaar onderling te bereiken en samen te werken moeten toegankelijk zijn en soepel functioneren. Relevante informatie moet snel en gemakkelijk vanuit de vindplaatsen te raadplegen zijn. De nu operationele informatiesystemen moeten hiervoor verder worden ontwikkeld. Om het beroep op verstrekkingen te verminderen en de zelfredzaamheid van de burgers te vergroten is “doorkantelen” noodzakelijk. Het inzetten van kantelingsprincipes en oplossingsgericht werken moet meer bereik krijgen en verder strekken dan het voeren van keukentafelgesprekken. WNS moet een prominente rol krijgen in het bewust maken en activeren van de samenleving op weg naar “ontzorgen en normaliseren” en het meer oppakken van eigen verantwoordelijkheden. Hiervoor is een inhoudelijke verdiepingsslag nodig. De medewerkers die door hun inzet aan deze ontwikkeling bijdragen, moeten goed worden toegerust met de passende opleidingen en trainingen.

Participatie van jongeren

Participatie is zowel voor ouderen als voor jongeren van belang. De gemeente Veere heeft een jeugdraad met een samenstelling die een goede weerspiegeling is van de jongeren in de gemeente. De jeugdraad heeft aangegeven dat jongeren een rol willen spelen bij de diverse decentralisaties. In de komende tijd wil de gemeente dit verder vorm geven. De gemeente wil de jongeren betrekken bij het vinden van andere jongeren met een hulpvraag. Jongeren weten vaak meer van elkaars omstandigheden dan volwassenen. Deze rol van jongeren dient benut te worden en ondersteund te worden.

Regie in samenwerking

Gezien de maatschappelijke ontwikkelingen biedt samenwerking met de organisaties uit het maatschappelijk middenveld, burgers en de gemeente in de rol van regisseur, de meeste kans van slagen op succesvolle transitie. Het is nu nog onduidelijk hoe aan het beleid na de decentralisaties vorm en inhoud wordt gegeven, maar termen als horizontale sturing, participatie en co-makership zullen hierin passen. De gemeente Veere wil dan ook haar regierol binnen het sociale domein actief vormgeven met als doel samenwerking tussen partijen bevorderen. Hierbij wordt verkend in hoeverre netwerksturing in combinatie met andere instrumenten passend is.

5.4 Gemeente Vlissingen

Bijzondere aandacht risicojongeren

Met de bijzondere aanpak van risicojongeren heeft de gemeente Vlissingen met ingang van 1 januari 2012 nadere invulling gegeven aan prestatieveld 2 van de Wmo. De succesvolle aanpak van Antilliaanse risicojongeren wordt voortaan voor alle jongeren toegepast. Ervaring leert dat hierdoor overlast vermindert en mensen weer deel uit gaan maken van de samenleving. De aanpak geldt niet alleen voor de jongere zelf, maar ook voor zijn directe leefomgeving. Over dit onderwerp is een aparte beleidsnotitie gemaakt: “Verbreding en bestendiging van de aanpak van risicojongeren”.

Door deze aanpak wil de gemeente Vlissingen voorkomen, dat jongeren gaan behoren tot de harde-kernjongeren of problematische jeugdgroepen vormen. In deze brede aanpak worden ook de lopende projecten ambulante jongerenwerk en straatcoaches opgenomen.

Sociale Veiligheid/leefbaarheid

In de nota Integrale Sociale Veiligheid 2010-2014 heeft de gemeente Vlissingen al aangegeven dat er gewerkt gaat worden aan de versterking van de leefbaarheid van de wijken. Er is een gebiedsgericht sturingsprogramma ingevoerd, dat gericht is op de uitvoering en het beheer van wijken op de thema's schoon, heel en veilig. De aanpak van onveiligheid(sgevoelens) is een integraal onderdeel van de wijkgerichte benadering.

Veiligheidsbeleving is een belangrijke factor voor het ervaren van leefbaarheid: hoe ervaren mensen het beleid, hoe voelen mensen zich daarbij en daaraan verbonden het vertrouwen van de mensen dat de overheid het goed doet. De gemeente Vlissingen zal bij het ontwikkelen van beleid én het communiceren daarover rekening houden met de veiligheidsbeleving van burgers.

Hoofdstuk 6 Financiën

6.1 Inleiding

Na de decentralisaties zal naar verwachting zo'n 50 tot 70% van de gemeentebegroting besteed worden aan het sociale domein.

6.2 Financiële consequenties

De Wmo is via het gemeentefonds aan de gemeenten gedecentraliseerd. Dit betekent dat er geen geormeerde budgetten zijn. Het is een algemene geldstroom, waaraan geen bestedingsvoorwaarden zijn gesteld, zoals dat bij specifieke uitkeringen wel het geval is. Hierdoor krijgen gemeenten de ruimte de uitvoering op lokaal niveau te organiseren en zelf financiële verantwoordelijkheid te dragen. Wel moeten gemeenten natuurlijk voldoen aan de wettelijke kaders van de Wmo, waarin het compensatiebeginsel het uitgangspunt is.

Het totale Wmo-budget bestaat uit de volgende geldstromen:

- De welzijnswet. Deze wet gold van 1987 tot 2007. In deze wet werd vastgelegd dat de lokale overheden verantwoordelijk werden voor het instandhouden van een twintigtal voorzieningen die toen tot het welzijnsbeleid werden gerekend. De bijdragen van de rijksoverheid, die eerst per type welzijnsvoorziening aan de lokale overheden werden overgedragen, werden alle in het Gemeentefonds ondergebracht. Onder druk van de economische nood werd bovendien ongeveer 10% gekort op het budget. Deze wet was vrijblijvend en betekende dat gemeenten niet verplicht waren om de gelden op een bepaalde manier in te zetten of zelfs om een bepaalde prestatie te halen. Er waren geen of nauwelijks bepalingen, waaraan de uitvoerende overheden zich moesten houden. Macro was dit budget in 2001 zo'n € 1.000 miljoen.
- De Wet Voorzieningen Gehandicapten (WVG). Deze wet gold van 1994 tot 2007 en legde vast welke voorzieningen door gemeenten voor gehandicapte inwoners moesten worden geregeld. De wet richtte zich op drie groepen voorzieningen: vervoersvoorzieningen (taxivervoer, speciale fietsen, scootmobielen, auto-aanpassingen), rolvoorzieningen (rolstoelen) en woonvoorzieningen (woningaanpassingen zoals douchebruggen, trapliften en zelfs verbouwingen en aanbouwen). De wet werd uitgevoerd door gemeenten, en elke gemeente had een zekere mate van vrijheid om meer of minder royaal met de voorzieningen te zijn. De WVG is op 1 januari 2007 vervangen door de Wmo.
- De Wmo. In 2007 werden de gemeenten verantwoordelijk voor uitvoering van deze wet. Hierin werden de welzijnswet en de WVG opgenomen. De grootste verandering was dat de gemeenten nu verantwoordelijk werden voor de 9 prestatievelden (zie hoofdstuk 2) en dat er een compensatieplicht in de wet staat (zie 3.2). In eerste instantie werd vooral aandacht besteed aan de overkomst van de huishoudelijke verzorging en de andere prestatievelden kwamen later in beeld. Zoals gezegd is hier sprake van een integratieuitkering. Dit betekent dat na een paar jaar nog moeilijk te zien is om hoeveel geld het nu precies gaat. Dat is ook niet de bedoeling omdat de gemeenten allemaal maatwerk moeten leveren. De uitwerking kan er dus in elke gemeente anders uit zien. Het macrobudget bedraagt zo'n € 1.300 miljoen.

Daar komen de komende jaren de volgende geldstromen bij:

- Delen AWBZ (verzorging, begeleiding, dagbesteding): macro € 10 miljard (2015)
- Maatwerkvoorziening inkomenssteun chronisch zieken en gehandicapten: macro € 761 miljoen (2015)
- Intensivering arbeidsmarkt zorg: macro € 100 miljoen (2017)

Met de overkomst van de nieuwe taken lopen we financieel risico. Niet alleen vanwege de korting, maar ook omdat er sprake is van een open einde regeling.

Hoofdstuk 7 Conclusies

De Walcherse gemeenten zien dat er sinds de komst van de Wmo allerlei ontwikkelingen zijn geweest die van invloed zijn op de uitvoering en het beleid. Voor de komende periode verwachten we diverse ontwikkelingen die hetzelfde zullen doen. Het gaat hierbij om wijzigingen in onze bewonerssamenstelling, maar ook om de decentralisatie van nieuwe taken, zoals begeleiding en de jeugdzorg. Dit betekent dat wij, maar ook de uitvoerende instellingen, het werk anders moeten gaan organiseren.

De komende jaren gaan we inzetten op het versterken van de eigen kracht van onze burgers en instellingen. Dit gaan we ondersteunen door in te zetten op vrijwilligerswerk en de ondersteuning van mantelzorgers, maar ook door meer in te zetten op het organiseren van saamhorigheid in de buurten, wijken en kernen.

Verder willen we voorzieningen en beleidsterreinen steeds meer integreren, waardoor er efficiënter gewerkt kan worden. Dat geldt ook voor onszelf: de Walcherse gemeenten werken steeds meer samen.

Onze speerpunten voor de komende periode zijn:

- Inzetten op beter signaleren en opvolgen.
- Ondersteuning van mantelzorgers.
- Vrijwilligers als de ogen en oren van de professionals.
- Reorganiseren van de maatschappelijke opvang.
- Saamhorigheid organiseren.
- Inzetten op het versterken van het algemene aanbod in de regio, zoals de algemene voorziening.

Hoofdstuk 8 Hoe nu verder?

8.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt heel kort geschetst welk traject deze nota volgt.

8.2 Communicatie

In de “Startnotitie sociaal perspectief Walcheren 2020” is vastgelegd dat communicatie belangrijk is: elke partij die van belang is moet worden meegenomen in het proces. Er is bij deze wijzigingen in het sociale domein sprake van een ingrijpend verandertraject.

We moeten de doelgroepen tijdig, volledig en op maat informeren over de op handen zijnde veranderingen en hen er zo snel mogelijk bij betrekken. Het gaat hierbij om een cultuuromslag: een nieuwe manier van denken en handelen. Niet alleen bij de gemeenten, maar ook bij de partners en de burgers. De overheid stopt met “verzorgen” en gaat “zorgen dat”. De burgers moeten meer gebruik maken van “eigen kracht” en hun eigen netwerk aanspreken. En de partners van de gemeenten gaan de burgers daarbij helpen. Dit alles vraagt een uitgebreid communicatietraject. Niet alleen om te informeren, maar ook om mensen mee te nemen in de veranderingen en hun inbreng te gebruiken.

8.3 Traject nota

Deze nota volgt het volgende traject,

Week	Activiteit
38 (20 september)	Eerste bespreking in projectgroep (toets: zitten we op de goede weg)
39 - 42	Bespreking opzet en ontwikkelsporen in Wmo-adviesraden
42	Oplevering concept definitieve versie
43 (25 oktober)	Tweede bespreking in projectgroep (vaststelling concept)
44 – 45	Voor zover nodig, finetuning. Versturen naar de Wmo-adviesraden en colleges(ter informatie)
46 - 49	Reactietermijn adviesraden
48	Bespreking in stuurgroep en bestuurlijk overleg Wmo
51	Bespreking in staf (alle gemeenten)
8	Advies (met reacties adviesraden) naar colleges B&W
9	Besluitvorming colleges
Daarna	Interactief proces week 10-15 Vaststellen colleges voor 1 mei Raadscommissies mei 2013 Raden vaststelling juni 2013

BIJLAGEN

Bijlage 1 Gebruikte afkortingen

AV	Algemene Voorziening
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
CZW	College voor Zorg en Welzijn
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
MBO	Maatschappelijk betrokken ondernemen
PVB	Persoonsvolgend Budget
SWM	Stichting Welzijn Middelburg
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
Wajong	Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WNS	Welzijn Nieuwe Stijl
WVG	Wet Voorzieningen Gehandicapten
WW	Werkloosheidswet
WWB	Wet Werk en Bijstand
WWnV	Wet Werken naar Vermogen
ZZP	ZorgZwaartePakket

Bijlage 2 Bronnen

1. Beleidsbrief mantelzorg, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (maart 2012).
2. Brief staatsecretaris, uitwerking extramuraliseren lichte zorgzwaartepakketten (september 2012).
3. Bruggen slaan, regeerakkoord VVD – PvdA (oktober 2012)
4. De betekenis van nabijheid. Een onderzoek naar informele zorg in een volksbuurt, Universiteit Tilburg (maart 2010).
5. Duurzame informele zorg in Zeeland, Scoop (mei 2012).
6. Evaluatie beleidsplan 2008-2011 Veere (april 2012).
7. Gemeente Middelburg, beleidsnota 2008-2011 Wmo (december 2007).
8. Het klantproces op Walcheren bij de vier decentralisaties (mei 2012).
9. Investeren in Veere, beleidsplan Wmo 2008-2011 (april 2008).
10. Leefbaarheidsnotitie Walcheren, Provincie Zeeland, september 2012.
11. Op uw gezondheid, Regionale Volksgezondheid Toekomstverkenning Zeeland 2012 (mei 2012).
12. Ouderenmonitor Zeeland 2010, GGD (december 2011).
13. Provinciale Bevolkings- en Huishoudensprognose, 2012
14. Sociale staat van Zeeland, Scoop (december 2009).
15. Startnotitie Sociaal perspectief Walcheren 2020 (november 2011).
16. Wat bezielt de mantelzorger, Nicis Institute, 2008.
17. Welzijn, ondersteuning en zorg in Middelburg: ambities binnen de Wmo in Middelburg (maart 2012).
18. Wmo-nota 2008-2012 gemeente Vlissingen (december 2007).

Bijlage 3 Reactie op Wmo-raden en seniorenraad Middelburg

De Wmo-adviesraden van Middelburg, Veere en Vlissingen en de Seniorenraad Middelburg zijn betrokken geweest bij de voorbereidingen van de Kadernota Wmo. Ze hebben allemaal advies uitgebracht. Die adviezen worden hieronder kort weergegeven met daarbij wat er mee is gedaan of niet (en waarom niet).

Wmo-adviesraad Vlissingen

1. De raad mist in de nota de rol van de Wmo-adviesraden als adviserend orgaan en luisterend oor in de samenleving. **Opgenomen in nota.**
2. Communicatie naar burger is belangrijk. **Dit wordt in de verdere uitwerking meegenomen.**
3. In *samenvatting* staat “meest kwetsbaren” en in ambities “kwetsbaren in de samenleving”. **Is aangepast.**
4. In 3.2. staat alleen de VNG genoemd bij “eigen kracht”. Raad adviseert om ook maatschappelijke inzichten mee te nemen. **Wordt meegenomen in verdere uitwerking.**
5. 3.4.5. Zit er een volgorde in de bullets. **Nee, is willekeurige volgorde.**
6. 3.6: conclusie dat extramuraliseren van zzp1 en 2 nauwelijks gevolgen zal hebben. Verzoek om motivatie op te nemen. **Is opgenomen.**
7. 4.3 p 12 zinsnede over eigen kracht aanpassen. **Is aangepast.**
8. Op p 13 staat dat niet iedereen goed kan meedoen vanwege laag inkomen, lage opleiding of geen werk. De raad mist de groep met beperking. **Is opgenomen.**
9. Raad merkt het volgende op: In de kadernota wordt veel aandacht besteed aan de eigen kracht, eigen regie en eigen verantwoordelijkheid. Hierbij missen we op veel plaatsen de mensen die kwetsbaar zijn en niet goed mee kunnen doen. De mensen die bij de transitie van begeleiding en persoonlijke verzorging naar de gemeente overgaan. Er wordt bij de Walcherse ambities veelvuldig gesproken over ouderen in de context van kwetsbare groep. In deze context missen we de grote groep mensen met een psychiatrische achtergrond, psycho-geriatrische achtergrond of verstandelijk beperking die straks overkomen naar de gemeenten.. **Deze opmerking wordt niet overgenomen. De gehele Wmo-nota gaat hier over. Ons inziens is dat voldoende verwerkt in de teksten.**
10. In p 13 zinsnede “In Zeeland heeft 10% van de 10-jarigen een indicatie voor psychische problematiek”: het woord “voor” vervangen in “vanwege”. **Is aangepast.**
11. Op pagina 13 de zin “beter zal het waarschijnlijk niet gaan worden” schrappen. **Overgenomen: zin is geschrapt.**
12. De raad geeft aan dat niet alleen de gemeenten anders moeten denken, maar ook de burgers. **Is in tekst opgenomen (p 6).**

13. Op pagina 13 staat dat we moeten voorkomen dat mantelzorgers overbelast raken. Raad geeft aan dat er eerder moet worden ingegrepen. Dat bedoelen de gemeenten uiteraard ook en de zin is dus **anders geformuleerd**.
14. In 4.5 dient naast de mantelzorger ook de zorgvrager genoemd te worden. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de mantelzorger. Daar gaat dit hoofdstuk over. Uiteraard gaat het om een teamverband tussen zorgvrager en mantelzorger: een mantelzorger bestaat niet zonder de zorgvrager. Tekst is hiermee **aangepast**.
15. Op pagina 15 noemen de gemeenten extra aandacht voor jonge mantelzorgers en allochtonen. De raad adviseert om hier ook specifieke groepen als mantelzorgers van verstandelijk beperkten en psychisch beperkten toe te voegen. Dit is **overgenomen**.
16. In 4.6 worden de vrijwilligers genoemd als ogen en oren van de professionals. De raad vindt dat mantelzorgers zijn dat ook. **Zin is aangepast**.
17. Op pagina 16 het doel van de maatschappelijke stages toevoegen. **Is toegevoegd**.
18. De raad geeft aan om in 4.8 ook sportverenigingen te noemen. **Deze zijn er al in opgenomen**.
19. In hoofdstuk 6 staat dat er in hoofdstuk 2 iets over compensatieplicht zou staan, maar dat is niet zo. **Dit moet hoofdstuk 3 zijn. Is aangepast**.

Wmo-raad Middelburg

1. Onderschrijft de ambities en heeft verder geen opmerkingen

Seniorenraad Middelburg

1. De seniorenraad geeft aan dat er diverse keren in het stuk staat dat "iedereen zelf de verantwoordelijkheid heeft om mee te (blijven) doen in de samenleving". De seniorenraad vindt dit een breuk met het verleden. Tot nu toe wilden gemeenten dat iedereen kon (blijven) participeren. In die terminologie zit meer hulp verscholen. Het nieuwe is meer "zoek het zelf maar uit". **Antwoord:** het accent is inderdaad verlegd. Het is nog steeds zo dat gemeenten willen dat iedereen kan (blijven) participeren. Maar daarbij kijken we wel naar wat de burger zelf kan en zelf doet. Er wordt dus meer van burgers verwacht. Het is uiteraard niet zo dat de gemeenten niet meer helpen of mensen aan hun lot overlaten.
2. Seniorenraad mist in traject nota in week 4 dat de formele adviesvraag ook naar de seniorenraad gaat. **We vragen uiteraard ook advies van de seniorenraad. Na vaststelling in de colleges volgt een interactief proces, waarbij seniorenraad wordt betrokken. De planning is aangepast.**
3. In 2.1 staat dat "Via Porthos en Vraagpunt Veere wordt beleid en uitvoering waar mogelijk op elkaar afgestemd". Seniorenraad vindt dit een rare formulering: dit moet altijd. **Zin is verwijderd.**

Wmo-raad Veere

1. Wmo-raad Veere geeft aan dat het Vraagpunt Veere nog in de nota staat, maar dat deze inmiddels is geschrapt. **Antwoord:** Dit is juist, we zijn ingehaald door de actualiteit. De notitie is hierop aangepast. De rol van Stichting Welzijn Veere gaat veranderen. Van aanbodgericht naar vraaggericht en signalerend, waarbij nadrukkelijk de samenwerking moet worden gezocht met andere partners. Het stimuleren van vrijwilligerswerk is daarbij een belangrijke taak.
2. De raad pleit voor een extra speerpunt, namelijk anticiperen op 70% zestigplussers in de gemeente Veere in 2030. **Dit wordt niet overgenomen:** het is namelijk al verwerkt in de afzonderlijke nota ouderenbeleid. Deze nota is nog actueel en blijft geldig. Daarin is het naar de mening van de gemeente Veere op dit moment voldoende belicht.
3. In het kader van de houtskoolschets werpt de raad de vraag op of de gemeenten wel eigen beleid kunnen voeren m.b.t. indicatiestelling. **Antwoord:** de gemeente heeft kennisgenomen van het standpunt. Zoals vermeld in de brief van 7 november 2012 komen de opmerkingen en aanvullingen zoals ook het PGB en de rechtspositie van de klanten in een verdere uitwerking aan de orde.
4. De gemeenten Vlissingen en Middelburg hebben het geld dat ze hebben ontvangen in het kader AWBZ-maatregelen geïnvesteerd in ouderend werken vanuit Porthos. De raad wil graag weten wat Veere met deze middelen heeft gedaan. **Antwoord:** deze middelen zijn geïnvesteerd in Vraagpunt Veere.
5. De raad heeft de indruk dat het potentieel aan vrijwilligers in de gemeente Veere ruim is. **Antwoord:** die indruk bestaat bij de gemeente Veere ook.
6. De raad vraagt of er een tekort aan vrijwilligers is en op welke terreinen dat is. **Antwoord:** de gemeente is niet bekend met een groot tekort op bepaalde onderdelen. De algemene trend is dat vrijwilligers zich minder snel structureel vastleggen. Met name mensen tot 60 jaar doen liever incidenteel een klus dan dat zij zich wekelijks inzetten voor een club of vereniging. Dit kan er de komende tijd voor zorgen dat er wel een tekort ontstaat als het vrijwilligerswerk niet anders wordt ingericht (bijvoorbeeld flexibeler). Daarnaast zijn er nog altijd weinig jongeren die zich als vrijwilliger inzetten. De meeste instellingen vinden het moeilijk om de jongeren structureel aan hen te binden.
7. Voor wat betreft de Algemene Voorziening vraagt de raad of de implementatie niet te voortvarend is. **Antwoord:** de gemeenten moeten zich gaan beraden op hun rol. De tekst in de nota is hierop aangepast, mede gezien het regeerakkoord.